

KENT YURTTAŞLIĞI VE YEREL KATILIM: SDÜ SBKY ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME*

URBAN CITIZENSHIP AND LOCAL PARTICIPATION: A STUDY ON SDU PSPA STUDENTS

Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ¹
Dr. Öğr. Üyesi Özkan YALÇIN²

ÖZ

Yurttaşlık, kent yurttaşlığı gibi antik dönemde ortaya çıkan kavramlar 18. 19. ve 20. Yüzyılda yaşanan sosyo-ekonomik değişimlere bağlı olarak geniş toplumsal kesimler için yasal düzlemde bir hak olarak görülmeye başlanmıştır. Yurttaşlık bir topluluğa veya ulusa ait olma duygusunu, paylaşılan bir kimlik olarak nitelendirilmiş ve ayrıca bu topluluğa aktif olarak katılma taahhüdünü kapsamıştır. Yurttaşlığın bir gereği olarak katılım, kişinin topluluğuyla ilişki kurmasını ve katkıda bulunmasını içerdiği için temel bir hak ve bileşen olarak görülmüştür. Çalışmada günümüzde kentsel yaşamın önemli bir parçası olarak kabul edilen katılım hakkının bilinirliği ve kullanımı yurttaşlık bağlamıyla ele alınmıştır. Çalışma bu yönüyle bir saha araştırmasını içerecek biçimde kurgulanmış ve hedef evren olarak da üniversite öğrencileri seçilmiştir. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada SDÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğrencilerinin yerel katılım mekanizmalarına yönelik algıları ve davranışları incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda bu örnekleme yer alan gençlerin yerel katılım mekanizmaları konusunda eksikliklerinin olduğu, bazı katılım mekanizmalarını bilmedikleri görülmüştür. Ayrıca, bildikleri katılım mekanizmalarını da yeterli düzeyde kullanmadıkları verisine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kent, Yurttaşlık, Katılım, Yerel Katılım, Üniversite Öğrencileri.

JEL Sınıflandırma Kodları: D72, J11, K38, R59, Z00.

ABSTRACT

Citizenship and urban citizenship, which developed in antiquity, became legal rights for vast social segments as a result of socioeconomic developments in the 18th, 19th, and 20th centuries. Citizenship is defined as a sense of belonging to a community or nation, a common identity, and a willingness to actively engage in that community. Participation is considered as a fundamental right and component of citizenship since it entails participating with and contributing to one's community. The study examines the understanding and application of the right to participation, which is widely recognized as an essential aspect of contemporary urban life, in the context of citizenship. In this respect, the study is designed to include a field research and university students are selected as the target population. In the study, in which quantitative research method is used, the perceptions and behaviors of SDU Department of Political Science and Public Administration (PSPA) students towards local participation mechanisms are examined. As a result of the study, it is observed that young people in the sample have deficiencies in local participation mechanisms and do not know some participation mechanisms. Furthermore, it is also found that they do not use the participation mechanisms they know at an adequate level.

Keywords: Urban, Citizenship, Participation, Local Participation, University Students.

JEL Classification Codes: D72, J11, K38, R59, Z00.

* Bu çalışma için Süleyman Demirel Üniversitesi Etik Kurulundan 126/12 sayılı ve 06.10.2022 tarihli etik kurul onayı alınmıştır.

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, nilufernegiz@sdu.edu.tr

² Trabzon Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ozkanyalcin@trabzon.edu.tr

EXTENDED SUMMARY

Purpose and Scope:

Urbans are social settlements with a historically rooted tradition. Depending on socio-economic developments in these social settlements, concepts such as citizenship and urban citizenship have come to the fore. Citizenship is characterized as a sense of belonging to a community or nation, a shared identity, and also includes the commitment to actively participate in the community. As a requirement of citizenship, participation is seen as a fundamental right and component of citizenship, as it involves establishing a relationship with one's community and contributing to it. In this context, the study examines the awareness and use of the right of participation, which is accepted as an important part of urban life today, in the context of citizenship. In this respect, the study is designed to include a field research and university students are selected as the target population. Using the survey method, which is one of the quantitative research methods, the perceptions and behaviors of Süleyman Demirel University (SDU) Faculty of Economics and Administrative Sciences Political Science and Public Administration (PSPA) students towards local participation mechanisms in Turkey are examined. The data obtained are statistically analyzed and interpreted.

Design/methodology/approach:

The study aims to examine the issue of citizenship and participation, which is frequently on the agenda as a current area of discussion. For this purpose, field research is designed through higher education students who constitute a significant part of the population of Isparta. Süleyman Demirel University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Political Science and Public Administration (3rd and 4th year) students, who are expected to be relatively more aware of political and administrative participation mechanisms, are determined as the population of the study. The population size is 354 as the number of students actively continuing their education in 2022. Accordingly, the number 217, which is sufficient to represent the universe, is accepted as the lower limit of the sample. The survey technique, one of the quantitative research methods frequently used in social sciences, is used in the study. The questionnaire form is based on the scale developed by Aldemir and Şen (2020) on local participation and the scale is developed by the researchers by making additions. In the study, a total of 222 students are reached and healthy evaluable questionnaires are obtained. The survey is completed between September and November 2022. The data obtained are analyzed through SPSS program. Since the normality test values of the data set are obtained as Skewness (skewness) 0.0367 and Kurtosis (kurtosis) 0.002, it is understood that it is a normally distributed data and t-test is used in parametric tests for difference tests.

Findings:

The study examines the perceptions and behaviors of Süleyman Demirel University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration students towards local participation mechanisms in Turkey. Some of the main findings obtained are listed. Firstly, it is concluded that the level of voting, which is the most basic participation method, is low among young and educated individuals (59%). Secondly, although most of the respondents state that those responsible for local governance should cooperate with the SDGs, it is found that a majority of the respondents (89.2%) do not have any SDG membership. Thirdly, it is observed that the respondents do not prefer the method of obtaining information or auditing municipalities' plans and budget data through methods such as participation in municipal and city councils. Fourthly, the participants are generally aware of citizens' right to information and the way to obtain information. It is understood that a significant portion of the participants do not know the methods of obtaining information and auditing such as open door, white desk and ombudsman. Finally, while the participants think that both the municipality and the special provincial administration should take into account the opinions of the public and civil society and the decisions of the city council when producing and delivering public services, they are also aware that they can participate in these ways.

Conclusion and Discussion:

Research findings are limited to the population of the study. Although the research is limited to a micro-universe, it is expected that students who receive undergraduate education on politics, participation, representation and citizenship would be more active in terms of participation. However, the fact that the results are not in this direction suggests that the issue should be repeated in different samples. As mentioned in the literature, if the active form of citizenship includes a sense of belonging to a community or nation, a shared identity and active participation behavior, it is also expected that participation behaviors would be performed at different levels and in different ways than voting behavior. As a result, in the study, it is seen that young people's (students') knowledge, use and awareness of local participation mechanisms are not sufficient, and it is thought that their lack of interest and passivity in participation is fueled by their future concerns, which include the responsibilities of their educational life and uncertainties regarding economic and employment.

1. GİRİŞ

Kentsel yerleşim alanlarının ortaya çıkışı antik döneme kadar uzanmaktadır. Kentler ilk ortaya çıktıklarında güvenlik, üretim ve barınma gibi basit işlevleri olan yapılar olarak karşımıza çıkmışlardır. Fakat süreç içerisinde bu basit yerleşim alanlarında işlevler çeşitlenmiş kentin sosyo-kültürel gelişim süreci başlamıştır. Bu gelişim süreçlerinin en önemlilerinden birisi dönemin ön plana çıkan medeniyetlerinden Antik Yunan Uygarlığında gerçekleşmiş ve kent devletlerinde yurttaşlık önemli bir sosyo-kültürel statü halini almıştır. Kent yurttaşlığına sahip bireylerin kentsel alanlarda yaşayanlar olarak sahip oldukları sosyal, politik ve ekonomik hak ve sorumlulukları olduğu belirtilmiştir. Ancak bugünkü kent yurttaşlığının temelleri Antik Çağ'da değil Orta Çağ'da atılmış; feodal beylerle yapılan anlaşmalar ile kent halkı ekonomik, siyasal ve yargısal anlamda bazı haklar elde etmiştir (Keleş ve Mengi, 2017, s. 54). Bununla birlikte Orta Çağ'dan Yakın Çağ'a kadar kentte yaşayan tüm halkın kent yurttaşı olarak kabul edilmediği kent halkının yurttaşlar ve yurttaş olmayanlar olarak ikiye ayrıldığı ve kırsal alanlarda yaşayan insanların ağırlıkta olduğunu belirtmek gerekmektedir. Sanayi devrimi ile birlikte kentlerin ve kentte yaşayan bireylerin sayısal olarak artmasıyla kentteki sosyo-kültürel yapı daha da önem kazanmış ve yakından incelenmeye başlanmıştır. Kentte göç ederek gelen bireylerin ya da kentte ikamet eden nüfusun yaşadığı değişim süreci 'kentlileşme' başlığı altında yakından ele alınmıştır (Güven, 2016, s. 27); kent kültürü, kentlilik bilincini oluşturmak için kentsel düzlemde yeni yasal düzenlemeler ortaya çıkmıştır. Kent yönetimine ya da yerel yönetimlere katılma, oy verme, kamu hizmetlerine erişim, kent hayatının kültürel ve sosyal olanaklarından yararlanmaya kadar her şeyi kapsayan kent yurttaşlığı kavramı daha da önemli bir hale gelmiştir.

Yapısal gelişim süreçlerinin ardından günümüzde kent yurttaşlığının en önemli yönlerinden birisini yerel yönetim katılma hakkı oluşturmaktadır. Yerel düzeyde katılım ülkede demokrasinin yerleşmesi ve sağlam temellere oturması bakımından büyük öneme sahiptir (Görün, 2006, s. 160). Yerel politikalar, kentsel hizmetler, imar yasaları, kamu güvenlik önlemleri ve temel hizmetlerin sağlanması gibi toplulukları günlük olarak etkileyen kararlar genellikle yerel düzeyde ele alınır. Vatandaşlara bu kararlara katılma fırsatı verildiğinde, ihtiyaçlarının karşılanmasını ve seslerinin duyulmasını sağlayabilirler. Modern anlamdaki katılım mekanizmasının çağdaş gelişmiş ülkelerinde yerel demokrasinin tarihsel gelişimi yerel halkın istekleri doğrultusunda tabandan yukarıya doğru olmuştur. Bu anlamda Batı ülkelerinde demokratik katılım hem geniş bir tabana yayılmış hem de ülke yönetiminde özel bir öneme sahip olmuştur. Türkiye'de ise yerel demokrasinin yayılımı geleneksel ve kültürel zemini tam olarak oluşmadan yukarıdan aşağıya doğru tesis edilmesiyle gerçekleşmiştir (Görün, 2006, s. 162). Bu durumu genel olarak kentsel düzeyde katılımın mekanizmalarını etkilediği ve yerel demokrasinin işleyişi noktasında sorun alanları oluşturduğu bilinmektedir. Fakat son yıllardan hem demokratik gelişim sürecinin ilerlemesi hem de iletişim ve teknoloji alanının yaşanan hızlı gelişim, Türkiye'de de demokratik katılım süreçlerine halk katılımı olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'de yerel düzeyde halkın katılımını artırıcı mekanizmaların teşvik edildiği ve yeni katılım araçlarının oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca, yönetsel açıdan çeşitli reformların yapıldığı bilinmektedir (Bayraktar vd., 2010; Sobacı, 2014) Bununla birlikte yaşanan bu değişimi bilimsel açıdan ölçümlendirmek için yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu kapsamda çalışma mevcut yapısal ve sosyo-kültürel değişimler ekseninde Türkiye'de kente yaşayan bireylerin yaşamı etkileyen kent yurttaşlığının önemli bir unsuru olan katılım hakkının bilinirliğini ve kullanımı üzerine bir araştırma yapmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışma nicel araştırma yöntemlerinden anket metodunu kullanılarak, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi öğrencilerinin Türkiye'de yerel katılım mekanizmalarına yönelik algıları ve davranışları incelenmiştir. Elde edilen verilere göre Türkiye'de gençlerin katılım düzeyin eksikliklerin olduğu, bazı katılım mekanizmalarını bilmedikleri ve farkında oldukları katılım mekanizmaları içerisinde de yeterli düzeyde yer almadıkları görülmektedir. Elde edilen sonuçlarla hazırlanan bu çalışma ile araştırmacılara katılım konusunda güncel veriler sunulurak; Türkiye'de son yıllarda iletişim ve teknoloji alanında hızlı gelişmenin katılım mekanizmalarına etkileri ölçümlendirilerek literatüre katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

2. KENT, KENT YURTTAŞLIĞI VE KATILIM

Kentlerin ortaya çıkışı ve gelişimi insanlık tarihinin en önemli olaylarından birisidir. Kentlerin kökenleri, neolitik döneme kadar uzanmaktadır. İlk kentsel yerleşim yerleri Mezopotamya olarak isimlendirilen Dicle ve Fırat nehirleri arasındaki verimli toprakların tarım yapılabilecek alanlara M.Ö. 3500-4000 kurulmuştur. Tarihsel süreç içerisinde Mezopotamya'nın yanı sıra Mısır-Nil ve Hindistan-İndus dünyanın değişik yerlerinde kentler ortaya çıkmıştır (Negiz, 2017, s. 161). Ortaya çıkan bu ilk kentler genellikle savunma, ticaret ve bir yönetim merkezi

olarak insanların bir arada yaşadığı nüfus yönünden sınırlı tarımsal özellikleriyle ön plana çıkan yerleşim alanları olmuşlardır. Zaman içerisinde kentlerin ve kentte yaşayan bireyler için ortaya çıkan bu basit fonksiyonlar sosyal olarak da giderek çeşitlenmiş, kentli olmak ya da kentte yaşamak bir takım niteliksel yeni olguların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu değişimin temel öncülerinden birisi MÖ. VII. Yüzyılda ortaya çıkan Antik Yunan medeniyeti olmuştur. Polis olarak adlandırılan kent devletleri şeklinde örgütlenen bu medeniyet demokrasi ve yurttaşlık kavramlarının ortaya çıktığı yerler olmuştur. Yunan kentlerinde krallıktan aristokraziye ve demokrasiye kadar farklı uygulamalar görülmekle birlikte; Yunan medeniyetini temsil eden yönetim demokrasi olarak kabul görmüştür (Sevinç, 2021, s. 211). Yunanistan'da demokrasi, sakinlerin şehir yönetimine katıldığı bir yurttaş yönetimi olarak ortaya çıkmıştır. Yönetimine katılımın kentlinin siyasi ve sosyal yaşamındaki çok çeşitli işlevlerle ilişkili olduğu görülür. Askerlik, vergi yükümlülüğü, memurluk, dava açma hakkı, yargılama hakkı, halk meclisinde yer alma hakkı, seçme hakkı ve yönetici seçilme hakkı gibi kentlinin siyasal yaşamında rol perspektifinin genişliğine rağmen her birinin yurttaşlık olarak nitelendiği görülmektedir (Akkoç, 2014, s. 33-34). Fakat antik Yunan medeniyetinde gelişmeye başlayan yurttaşlık herkes için genel ve kapsayıcı değildir. Bu haklardan yararlanamayan kadınlar, köleler, zanaatkarlar ve ticaret erbabı kimseler vardır. Bunlar yurttaş olarak görülmemiş ve belirtilen haklardan yararlandırılmamıştır (Düzenli, 2020, s. 19-20). Yurttaşlık kavramı Antik Yunan sonrasında Antik Roma'da önemli bir sıfat olmuş, fakat Yunan polislerinin aksine Roma'nın yurttaşlık anlayışı toplumun küçük bir kesiminin sahip olduğu bir ayrıcalık olmaktan çıkmıştır. Tarihte ilk kez Roma İmparatorluğu döneminde yurttaşlık merkezi bir devlet idaresine ait olunan mensubiyet üzerinden tanımlanmaya başlamıştır (Düzenli, 2020, s. 24-25).

Orta Çağ'a gelindiğinde yurttaşlığın tanımlanma sürecinde atıf yapılan yönetim birimi Roma'da olduğu gibi bir merkezi güçlü bir iktidar olmamıştır. Orta Çağ'da merkezi otoritelerin zayıflamasıyla birlikte Avrupa'nın farklı bölgelerinde kent devletleri ön plana çıkmış ve her birinin kendi sınırları içerisinde yaşayan halklar için yurttaş olunan siyasal birlikler doğmuştur. Kent devletlerinde kimlerin vatandaş kabul edileceği, ikamet ettikleri yer ve sahip oldukları mal varlığına bağlı bir durumdur. Yurttaş olmak, kişinin düzenli toplantılara katılması, vergi ödemesi ve askerlik görevini yerine getirmesi gibi bazı statüsü olan görevlerinin olduğunu anlamına gelmektedir (Heater, 2007, s. 81). İmparatorlukların güçlenmeye başlayarak kent devletlerinin iktidarına son vermesi Orta Çağ vatandaşlığının karakterinin değiştirmiş ve yurttaşlık kavramının karakterini önem kazanmasına neden olmuştur. Bununla beraber yurttaşlığın bir kavram olarak merkezileşmesi için Devrimler Çağı'nı beklemek gerekmiştir (Güngör, 2017, s. 444).

Yurttaşlık kavramının gelişimindeki temel kırılma noktalarından birisi Fransız Devrimi'nin ardından imparatorlukların yıkılması ile gerçekleşmiştir. 1789 Fransız Devrimi'nin ardından imparatorlukların etkisini kaybetmeye başlamasıyla bağımsızlığını kazanan halkların kurduğu ulus devletler ön plana çıkmıştır. Dönemin en önemli kavramlarından biri 'Toplum Sözleşmesi'dir. Toplum sözleşmesi haklı, eşit ve doğru bir toplumun temellerini atmayı amaçlamıştır (Rousseau, 2021, s. vi). Fransız Devrimi ile birlikte başta kadınlar olmak üzere toplumun tüm kesimleri dışlanmışlık kavramından kurtularak eşitliğe dayalı hak ve ödevler ekseninde yurttaşlığın öncülleri olmuşlardır. Feodalizmin hiyerarşik toplumsal yapısının aksine, ana hatlarını çizdiğimiz siyasal ve söylemsel anlayışlar bağlamında kurulan modern yurttaşlık, hukuken eşitlenmiş bir toplumsal yapının oluşmasını sağlamıştır (Güngör, 2017, s. 445; Şahbudak, 2010, s. 8). Modern anlamdaki bu yurttaşlık kavramının gelişim süreci içerisinde kentli ya da kentli olmayan ayrımı yapılmaksızın birlikte vatandaş olarak yasal zeminde eşit kabul edilmiş ve herhangi bir ayrım yapılmamıştır (Kiriş, 2018, s. 11). Kent hür iradeye sahip vesayet altında olmayan insanların yaşadığı, sosyal etkileşim alanı olan yerleşim birimleri olarak nitelenmiştir (Kiriş, 2018, s. 12). Yurttaşlık, ulus-devlet ile olan ilişkisi şeklinde ele alındığında, en basit anlamda "bir siyasal topluluğun üyesi" olmak demektir (Sarıbay, 1998). Modern anlamdaki yurttaşlığın tarih boyunca ortaya konulmuş olan diğer vatandaşlık pratiklerinden farklı olmasını sağlayan yönlerinden bir diğer ise vatandaşlığın hukuki anlamda kaydettiği temel ilerleme düzeyidir. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler tarafından 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, vatandaşlık hakkını temel bir insan hakkı olarak kabul etmektedir. Bu, herkesin vatandaşlığını edinme, değiştirme veya vatandaşlığını muhafaza etme ve vatandaşlığından keyfi olarak mahrum bırakılmama hakkını içermektedir (UN, 2023). 1966'da kabul edilen Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi ve Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, vatandaşlık hakkını ve vatandaşların haklarının korunmasını daha da genişletmektedir. Bu sözleşmeler, kamu yaşamına katılma, seçme ve seçilme ve eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetlere erişim hakkını tanımaktadır. Ayrıca devletlerin vatandaşlarını ırk, cinsiyet, din veya diğer statülere dayalı ayrımcılığa karşı korumasını şart koşmuştur (UN, 2023a). Ek olarak, 1989 yılında kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, her çocuğun vatandaşlık edinme ve ebeveynlerini tanıma ve

onlar tarafından bakılma hakkını tanımıştır. 1979'da kabul edilen Kadımlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme de toplumsal cinsiyet ayrımcılığına ilişkin vatandaşlık konularını ele almaktadır (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2023).

Yurttaşlık, genellikle belirli bir ülkenin üyesi olma durumu, beraberindeki haklar ve sorumluluklar olarak ifade edilmektedir. Günümüzde varlığını hissettiren iki temel yurttaşlık anlayışı vardır. Birincisi, yasalar karşısında pasif bir konumda olan ve kendisine verilen her şeyi sorgulamadan kabul eden; temel de devlete karşı ödev ve sorumluluklar üzerine kurulu pasif yurttaşlık; ikincisi ise haklarının yanı sıra sorumluluklarının da bilincinde olan, gerektiğinde bu hakları arayabilen bireyleri esas alan aktif vatandaşlık anlayışıdır (Şahbudak, 2010, s. 253). Ancak, bununla birlikte yurttaşlık pasif olan yasal statüden çok daha fazlasıdır. Yurttaşlık bir topluluğa veya ulusa ait olma duygusunu ve paylaşılan bir kimliği ve ayrıca bu topluluğa aktif olarak katılma taahhüdünü kapsamaktadır. Bu yüzden katılım, kişinin topluluğuyla ilişki kurmayı ve katkıda bulunmayı içerdiği için yurttaşlığın temel bir bileşeni sayılmaktadır (Desforges, 2014, s. 550). Katılım oy kullanma, meclis toplantılarına katılma, gönüllü olmaya ve toplumsal değişimi savunmaya kadar pek çok biçimde olabilmektedir. Ancak, kişinin katılım eylemi sadece bunlarla sınırlı değildir. Aynı zamanda kişinin kendi topluluğunun ve bir bütün olarak toplumun geleceğini şekillendirmesiyle de ilgili bir durumdur. Vatandaşlar, savunuculuk, aktivizm yoluyla veya sadece kendileri için önemli olan konular hakkında konuşarak, günlük yaşamlarını etkileyen politikaları ve kararları etkileme gücüne sahiptir. Vatandaşlık, farklı seslerin temsil edilmesini ve tüm vatandaşların ihtiyaçlarının dikkate alınmasını sağlayarak demokrasinin güçlendirilmesine yardımcı olabilirler. Aynı zamanda vatandaşlar, topluluklarıyla ilişki kurarak ve onlara katkıda bulunarak toplumlarının geleceğini şekillendirebilir ve seslerinin duyulmasını sağlayabilirler.

Halk, hükümet üzerinde etkili olmak, görüşlerini yetkili makamlara duyurmak ve karar alma süreçlerini etkilemek için birçok siyasi katılım türünü kullanabilir. Siyasi, sosyal ve ekonomik bir otoritenin tercihlerini paylaşmayı veya etkilemeyi içeren bir kavram olarak katılımın günümüzde iki temel özelliği vardır. Bunlardan birisi çok sayıda tarafın varlığı ve diğeri taraflar arasında hiyerarşik bir farklılığın tesis edilmesidir (Uysal, 198, s. 62). Siyasal katılım, genel olarak, toplum üyelerinin (vatandaşların) politika belirleme, karar alma, hükümet yetkililerinin seçimi ve siyasi sistem içinde toplumsal düzenin kurulması, yönetilmesi ve denetlenmesine ilişkin çalışmalarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemek için gerçekleştirdikleri yasal eylemleri ifade eder (Talaşlı, 1996, s. 21). Her siyasi sistem, siyasi sürecin bir kurallar bütünü içerisinde devam etmesini öngörür ve siyasi sürece kimlerin katılıp katılmayacağını, nasıl ve hangi düzeylerde katılabileceğini düzenleyerek siyasi yaşamı tanzim eder. Siyasal katılım araştırmalarında katılımı belirleyen bağımsız faktörler olarak cinsiyet, yaş, eğitim, anne-baba eğitimi, ikametgah türü, istihdam, gelir düzeyi ve medeni durum yaygın olarak ifade edilmektedir (Kışlalı, 1987, s. 358; Lipset, 1986, s. 171). Bu faktörlere ek olarak Çukurçayır (2004, s. 71-74) örgüt üyeliği ve kitle iletişim araçlarını takip; Dirlık ve Savaş Yavuzçehre (2023, s. 122) aidiyet, sorumluluk ve bilinç; Kourvetariz ve Dobratz (2004, s. 78) din, etnisite, ırk ve sosyal sınıf; Zenginkuzucu (1998, s. 49-52) ise bölgeyi, siyasi katılımı etkileyen önemli faktörler arasında saymaktadır.

Genel anlamda bir toplumun sosyo-ekonomik gelişmesinin bireylerin siyasi katılım davranışı üzerindeki temel etkilerini Huntington ve Dominguez şu şekilde ifade ederler (1975):

- Bir toplumda siyasi katılım sosyoekonomik statüyle birlikte artma eğilimindedir. Daha yüksek eğitim seviyesine, daha yüksek gelire ve daha yüksek statülü mesleklere sahip olanların, daha düşük eğitim seviyesine ve daha düşük prestijli işlere sahip olanlara göre katılım gösterme olasılığı daha yüksektir. Ekonomik büyüme bir toplumdaki yüksek statülü rollerin payını artırır; daha fazla birey okur-yazar olur, eğitim alır, daha fazla para kazanır ve orta sınıf işlerde çalışır.
- Örgütlerin ve derneklerin genişlemesi ve daha fazla bireyin bu gruplara katılması yoluyla sosyoekonomik kalkınma siyasi katılımı teşvik eder.
- Ekonomik ve sosyal modernleşme, sosyal gruplar arasında gerilim ve çatışmalara neden olur; yeni gruplar ortaya çıkar, mevcut örgütler zorluklarla karşılaşır ve daha düşük statülü gruplar durumlarını iyileştirme olanaklarından yararlanır. Sosyoekonomik sınıflar, bölgeler ve topluluk grupları arasında artan gerilimler sonucunda bir grup bilinci oluşmakta ve gruplar siyaset yapmak zorunda kalır.
- Ekonomik kalkınma devlet faaliyetlerinin hem farkına varır hem de genişlemesine yol açar. Devlet faaliyetlerinin sosyal gruplar üzerindeki etkisi ne kadar büyük olursa, bu grupların devlet yönetiminin

hayatlarındaki önemine dair farkındalıkları da o kadar artar ve hükümet tercihlerini etkilemek için daha aktif bir şekilde çaba gösterirler.

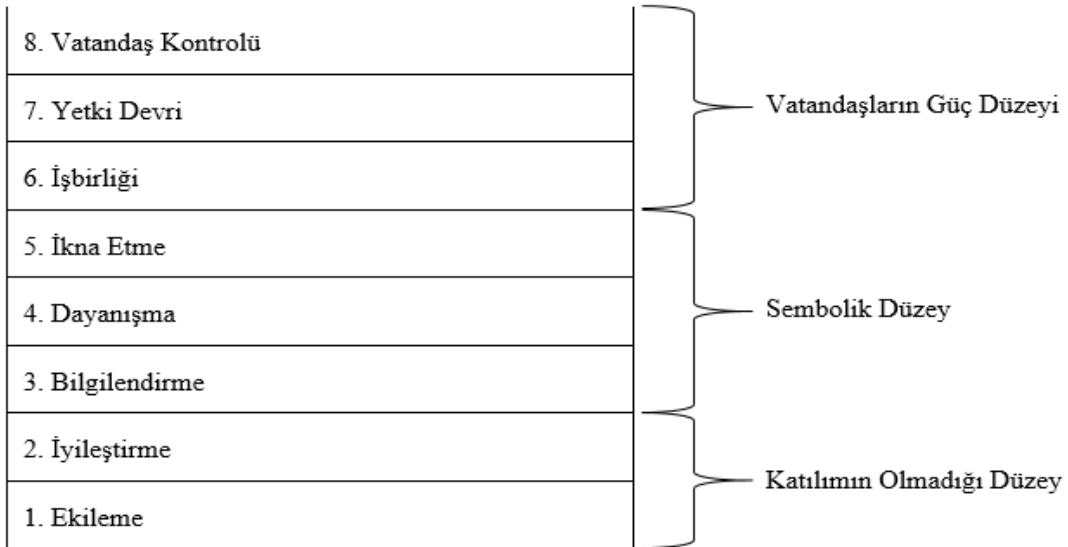
Sonuç olarak, katılımcı demokrasi modeli yönetim ve yönetime aktif katılımı teşvik eder ve demokrasinin sadece elitlerin değil tüm vatandaşların siyasi bir kültür geliştirmesine olanak sağlaması gerektiğini savunur (Göymen, 1999, s. 72).

3. YEREL KATILIM MEKANİZMALARI VE YURTTAŞLIK

Ulusal düzeydeki katılım kadar önemli olan bir diğer husus yerel düzeydeki katılımdır. Yerel katılım yurttaşlığın önemli bileşenlerinden birisidir. Toplumla ilişki kurmayı, zaman ve kaynakları gönüllü olarak kullanmayı ve karar verme süreçlerine katılmayı kapsamaktadır (Eroğlu, 2006, s.192). Yerel yönetim, imar kanunları ve bina yönetmeliklerinden okul politikalarına ve kamu güvenlik önlemlerine kadar vatandaşların günlük yaşamlarını etkileyen kararların alındığı yerdir. Vatandaşlar belediye meclisi toplantılarına katılarak, halka açık oturumlara katılarak ve yerel danışma kurullarında hizmet vererek topluluklarının nasıl yönetileceği konusunda söz sahibi olabilirler. Bundan dolayı yerel katılım, yerel yönetimlerin hizmetlerini ve politikalarını belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Yerel katılımın hedefleri arasında toplumun ihtiyaçlarına uygun kararlar almak, şeffaf bir yönetim anlayışı benimsemek, vatandaşların farkındalığını artırmak ve yerel demokrasinin güçlenmesini sağlamak yer almaktadır. Fakat bununla birlikte yurttaş olarak yerel katılım sadece bireyler için önemli değildir; ayrıca daha güçlü, daha dayanıklı topluluklar oluşturmak için de gereklidirler. Vatandaşlar kendi topluluklarıyla meşgul olduklarında ve dahil olduklarında, yerel sorunları sahiplenme ve çözüm bulmak için birlikte çalışma olasılıkları daha yüksektir. Yurttaşların yerel katılımının etkin olarak sağlanması daha iyi hizmet edebilen daha şeffaf, hesap verebilir bir yerel yönetimin ortaya çıkması sonucunu doğurur.

Ortaya çıkacak bu potansiyel faydalar nedeniyle katılım konusu teorik açıdan da sıklıkla incelenmiş ve katılım düzeylerinin sınıflandırılabilmesi için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Vatandaş katılım düzeylerine ilişkin en çok bilinen sınıflandırmalardan bir tanesi Arnstein (1969) tarafından oluşturulan katılım merdivenidir. Bu merdivende, katılım düzeyleri sekiz basamaktan oluşan bir sınıflandırma (1. Ekileme; 2. İyileştirme; 3. Bilgilendirme; 4. Dayanışma; 5. İkna Etme; 6. İşbirliği; 7. Yetki Devri; 8. Vatandaş Kontrolü) ile açıklanmaktadır. Bu sekiz basamaklı merdiveni ise kendi içerisinde (Katılımın Olmadığı Düzey; Sembolik Düzey; Vatandaşların Güç Düzeyi) üç düzeye ayırmıştır. Arnstein'in katılım merdiveni ve düzeyleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Arnstein'in Katılım Merdiveni³

Kaynak: (Arnstein, 1969, s. 217).

³ Şekil asıl kaynaktan yararlanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

İlk düzey ‘katılımın olmadığı düzey’dir. Bu düzeyde temel amaç, vatandaşların plan ya da programlarının gerçekleştirilmesi katılımlarını sağlamak değil güç sahiplerine vatandaşları eğitime ve iyileştirme imkânı sağlamaktır. İkinci düzey ‘semboliklik düzey’dir. Bu düzeyde vatandaşların söz sahibi olmalarına, bilgilendirilmelerine ya da öneride bulunmalarına imkân tanınmakla birlikte düşüncelerinin güç sahipleri tarafından önemsenme gücü yoktur. Karar verme hakkı güç sahibindedir. Üçüncü Düzey ise ‘vatandaşların güç düzeyi’dir. Bu düzeyde vatandaşlar işbirliği, yetki devri ve vatandaş kontrolü gibi haklara sahiptir (Arnstein, 1969, s. 217). Katılım düzeyleri teorik zemine oturmak için çaba harcayan bir diğer araştırmacı White’tır. White’a göre dört katılım kategorisi vardır: Bunlar, dönüşümsel, araçsal, temsili ve nominal’dır. White (1996, s. 7)’a göre her katılım şeklinin farklı fonksiyonları bulunmakta ve en üstteki aktörler ile en alttaki aktörlerin her form için farklı çıkar ve algıları bulunmaktadır. White’ın çalışması güçlü ve zayıf aktörler arasındaki dinamik ilişkilerin düşünülmesine yardımcı olmaktadır. Yine literatürde Wilcox (2003, s. 8) tarafından katılım düzeylerini ‘bilgilendirme, danışma, birlikte karar verme, birlikte hareket etme, destekleme’ olmak üzere beş düzeyde inceleyen bir model ve Pretty tarafından ‘manipülatif katılım, pasif katılım, danışma yoluyla katılım, maddi teşviklerle katılım, fonksiyonel katılım, etkileşimli katılım’ olmak üzere altı düzeyde inceleyen başka bir model de bulunmaktadır. Bunların yanı sıra OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) Aktif Katılım Modeli ve Uluslararası Vatandaş Katılım Birliği Katılım Tipolojisi gibi katılım düzeylerini açıklayıcı farklı çalışmalar da bulunmaktadır. Literatürde vatandaş katılımı için çok sayıda model oluşturulmuş ve yayınlanmıştır. Bu modeller belirli şekillerde farklılık gösterse de; temel amaçları bireylerin karar alma sürecini ne ölçüde etkilediğini göstermektir (Saylam, 2020, s. 26; Uçar Kocaoğlu, 2017, s. 51).

Teorik olarak yapılan çalışmalarının dışında uluslararası ve ulusal olarak da yerel-kentsel katılıma yönelik önemli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Katılım konusunda gerçekleştirilen uluslararası düzenlemeler arasında şunlar yer almaktadır (Tuğaç, 2020, s. 231; UNFPA, 2023; Avrupa Konseyi, 2008; Avrupa Konseyi, 2014; Avrupa Konseyi, 2023; UN, 2023b; Keleş ve Mengi, 2017, s. 88-91; UNCED, 1992; UNECE, 1998);

- Avrupa Konseyi’nin 1992 yılında kabul ettiği ‘Avrupa Kentsel Şartı’. Bu belge, kentli haklarının neler olduğu konusunda temel bir çerçeve çizen ve kent hakkını teşkil eden düzenlemedir. Avrupa Kentsel Şartı metni yirmi maddelik bir deklarasyon ve on üç maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır. Bu yirmi maddelik deklarasyon içerisinde ‘katılım hakkı’ da yer almaktadır. Katılım hakkı doğrultusunda yerel yönetimler kentte yaşayan her birey için ‘kent yönetimlerinde, çoğulcu, demokratik; kurum ve kuruluşlar arasındaki dayanışmanın esas olduğu; gereksiz bürokrasiden arındırılmış, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlandığı ortamların geliştirilmesinden’’ sorumlu tutulmuştur.
- Avrupa Konseyi’nce kentsel katılıma ilişkin düzenlemeleri içeren ve 1988 yılında yürürlüğe giren ‘Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’.
- Avrupa Konseyi’ne üye olan ülkelerin yerel ve bölgesel yönetimlerinden sorumlum bakanlarının 2007 tarihinde kabul ettikleri ‘Yerel Düzeyde Yenilikçi ve İyi Yönetişim’ adlı belge.
- Yerel demokrasi ve katılım başlıklarının altının çizildiği Avrupa Konseyi tarafından yapılan ‘Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto’.
- Kentsel düzeyde katılımın önemini vurgulandığı Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen ‘İnsan Yerleşmeleri Toplantıları (HABİTAT I, II ve III)’.
- Birleşmiş Milletler’in katılım konusu üzerinde durduğu 1992 yılında Rio’da gerçekleşen Çevre ve Kalkınma Konferansı’nın sonuç belgeleri.
- Birleşmiş Milletler’in yönetişim kavramını kurumsallaştırdığı ‘Gündem 21’ adlı eylem planı.
- Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından 1998 yılında kabul edilen; Herkesin çevresel karar alma süreçlerine katılma ve çevresel konularda bilgiye erişim hakkının tanımlandığı ‘Aarhus Sözleşmesi’.

Bu uluslararası yasal araçlar ve yönergeler, hükümetlerin yerel düzey de dahil olmak üzere vatandaşların katılım haklarını geliştirmesi ve koruması için bir çerçeve sağlamaktadır. Pek çok ülke bu ilkeleri yerel yönetim yasaları, çevre yasaları ve topluluk geliştirme politikaları gibi ulusal yasa ve yönetmeliklerine dahil etmiştir. Türkiye’de de yerel katılımı sağlayıcı yerel düzeyde faaliyet gösteren yapılar bulunmaktadır. Bu yapılar, vatandaşların kendi yörelerindeki sorunları belirleyerek çözüm önerileri sunmalarını, yerel yönetimlerle iş birliği yaparak karar alma süreçlerine katılmalarını ve mahalleleri için gelişmeleri takip etmelerini olanaklı kılmaktadır. Türkiye’de yerel hizmetlerin sunumundan sorumlu temel aktör belediyelerdir. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi 30 metropol kentte,

kentsel hizmetlerin tamamı il sınırı içerisinde belediyeler tarafından yürütülmektedir. Bunun dışında kalan 51 kentte ise kentsel hizmetlerin sunumunda belediyeler asli aktör olmakla birlikte İl Özel İdarelerinin de olduğu görülür. 5393 Sayılı Belediye Yasasına göre belediye yönetiminin organları belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı şeklindedir. Belediye başkanı doğrudan halk tarafından seçilir. Bunun yanı sıra belediyenin karar organı olan belediye meclisi seçmenler tarafından seçilerek oluşturulur. 5393 Sayılı Belediye Kanunu yerel halkın katılım mekanizmaları ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir (Belediye Kanunu, 2005). Bu düzenlemeler arasında mahalle ve mahalle muhtarlıkları, hemşehri hukuku, kamuoyu yoklaması ve araştırması, belediye meclisi toplantıları, ihtisas komisyonları, stratejik plan ve performans programı, kent konseyi ve belediye hizmetlerine gönüllü katılım yöntemleri bulunmaktadır. Büyükşehir haricindeki kentlerde yerel yönetim organlarından bir diğeri ise İl Özel İdaresidir. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Yasasına göre İl Özel İdaresi yönetiminin organları İl Genel Meclisi, İl Encümeni ve Validen oluşmaktadır. İl Özel İdaresinin karar organı olan İl Genel Meclisi seçmenler tarafından seçilerek oluşturulur. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu yerel halkın katılım mekanizmaları ilişkin düzenlemelere yer vermiştir (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005). Bu düzenlemeler arasında ihtisas komisyonları, kamuoyu yoklaması ve araştırması, İl Genel Meclisi toplantıları ve İl Özel İdaresi hizmetlerine gönüllü katılım yer almaktadır. Türkiye’de yerel düzeyde katılım mekanizmaları bu kapsamda temel olarak Belediyeler ve İl Özel İdaresi bünyesinde sağlanmaya çalışılmaktadır. Bunun yanı sıra merkezi-yerel yönetimler tarafından yerel düzeydeki katılımı artırıcı ve denetimi sağlayıcı CİMER, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Beyaz Masa, Açık Kapı gibi farklı yöntemlerde bulunmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2022; Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 2003).

Bireylerin katılım düzeyleri birbirinden farklıdır. Bazı insanlar siyasete ya da yönetime hiç katılmamayı tercih ederken, diğerleri aktif olarak zaman, çaba ve para kaynaklarını katılım noktasında kullanmayı tercih etmektedir. Kişilerin katılım noktasındaki eğilimlerini etkileyen unsurlardan önemli bir bölümünü sosyo-ekonomik değişkenler oluşturmaktadır. Bu sosyo-ekonomik faktörleri eğitim, gelir, coğrafik özellikler, yaş, cinsiyet ve meslek gibi sıralamak mümkündür. Sosyoekonomik değişkenler arasında bireylerin katılım düzeylerini etkileyen önemli değişkenlerden ikisi kişilerin yaşları ve eğitim düzeyleridir. Bireyin kontrolü dışında olan bu unsurların katılım eylemi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin yaşlılara göre daha az yükümlülükleri olduğu ve daha aktif oldukları için, gençler her türlü faaliyete katılmaya daha uygundur (ARI, 2001, s. 10-20). Bazı yaşlıların sağlık sorunları nedeniyle oy kullanmadığı göz önüne alındığında, yaş faktörünün ne kadar önemli olduğu açıktır (Turan, 1986, s. 80). Yapılan bir araştırmada 20-45 yaş arası dönem en yoğun siyasi katılımın gerçekleştiği dönem olduğu görülmüştür (Öztekin, 2016, s. 162-170). Başka bir araştırmada gönüllü katılım noktasında 15-25 yaş arasında katılım düzeyinin diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu gösterilmiştir (Emre Özer, 2011, s. 52). Siyasal katılım özelinde yapılan bazı araştırmalarda bireylerin genç olmasının siyasi katılımı artırmadığına yönelik aksi yöndeki bulgulara da ulaşılmıştır. Bu bağlamda yapılan bir araştırma, yaş ile siyasi katılım arasındaki ilişkiyi iki şekilde açıklamaktadır. İlk olarak, siyasi katılım özellikle orta yaşlılar arasında güçlü iken, genç ve yaşlı kuşaklar arasında daha düşüktür. İkinci olarak, istisnai katılım daha genç yaşlarda gerçekleşirken, olağan katılım yaşla birlikte artmaktadır. Örneğin, bir siyasi partiye üye olmak siyasi katılımı artıran bir unsur olsa da, gençler genellikle bunu kullanmak konusunda isteksizdir. Ayrıca, insanlar yaşlandıkça tercihlerinde daha kararlı hale gelir ve siyasi hayata daha fazla dahil olurlar (Baykal, 1970, s. 82). Uluslararası Demokratik Enstitüsü hazırlanan bir raporun araştırma sonuçlarına göre daha geniş bir yelpazede gençlerin yönetsel ve siyasi katılım düzeyleri ne ilişkin yapılan araştırmada temel yaşam koşullarının zorluğu, işsizlik, zaman yetersizliği gibi sorunlar ve imkansızlıklar gençlerin katılım faaliyetlerini zorlaştırdığı tespit edilmiştir. Bu ve buna benzer etkenlerden dolayı gençlerin kentlerindeki dernek, vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini gönüllü olarak takip etmedikleri ve desteklemedikleri görülmüştür. Ayrıca, gençlerin yerel yönetimlerin mevcut karar alma mekanizmalarından ve bu mekanizmaları etkileyebilecek sivil toplum gibi aktörlerden habersiz oldukları anlaşılmıştır. Bunun sonucunda belediye meclisi ve/veya sivil toplum gibi mevcut katılım mekanizmaları yoluyla yerel yönetim politikalarını etkilemek, gençler arasında tipik olarak dile getirilen bir katılım şekli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Ulusal Demokratik Enstitüsü, 2021).

Kişilerin eğitim düzeyleri de benzer şekilde katılımı etkileyen önemli bir diğer sosyo-ekonomik değişkendir. Turan’a göre eğitim seviyesinin yükselmesi katılımda istenen davranışların gösterilmesini sağlamaktadır (1986, s. 77). Bundan dolayı eğitim, bireyi siyasi katılmaya hazır duruma getirmektedir. Bu hazır olma durumu iki yönlü olarak gerçekleşmektedir; Birincisi, eğitim, siyasi kültürün duygusal ve bilişsel bileşenlerini bireye aktararak bireyin değer ve tutumlarını geliştirir. İkinci olarak, daha yüksek eğitim seviyesine sahip olanlar, siyasi olayların içeriğini analiz etme ve eleştirme konusunda daha büyük bir kapasiteye ve daha yüksek derecede siyasi katılıma sahiptir (Temizel, 2012, s. 125). İnsanlar eğitim düzeyleri arttıkça siyasi yaşama katılma konusunda daha fazla

zorunluluk duygusu kazanmakta, siyasal katılımı bir yurttaşlık görevi olarak algılamakta ve siyasal kararları etkileme eğilimleri artmaktadır (Cansever, 2018, s. 77). Eğitim seviyeleri yüksek olmasına rağmen üniversite öğrencilerinin seçimlere katılım düzeylerinin diğer seçmenlerin genel katılımından ve gençlik katılımından daha az olduğuna dair aksi yönde bulgulara ulaşan çalışmalarda yapılmıştır (Özyurt, 2010, s. 289). Gerçekleştirilen bu çalışmalar sosyo-ekonomik değişkenlerden yaş ve eğitime bağlı olarak katılım farklı sonuçlara ulaşmıştır. Konu üzerindeki yapılan çalışmaların farklı sonuçlara ulaşılması, mevcut literatüre katkı sağlayacak yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

4. YURTTAŞLIK VE YEREL KATILIM FARKINDALIĞINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmaya İlişkin Temel Bilgiler

Araştırma alanı olarak belirlenen Isparta ili, Akdeniz Bölgesi'nin kuzeyinde Göller Bölgesi olarak adlandırılan yerde bulunmaktadır. Sosyoekonomik gelişmişlik göstergeleri açısından Türkiye'nin en gelişmiş on altıncı kentidir. Isparta, eğitim ve sağlık olanakları açısından Türkiye ortalamasının üzerinde bir performans sahiptir (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017). Ayrıca TÜİK araştırmasına göre Isparta, Türkiye'nin en yaşanabilir ve mutlu şehridir (TÜİK, 2015; Anadolu Ajansı, 2016; İHA, 2022). Kentin nüfusu 445.325 kişidir. Bu kişilerin büyük çoğunluğu (334.121 kişi) kentsel alanda ikamet etmektedir. Isparta'da 219.840 erkek ve 225.485 kadın bulunmaktadır. Yaş bakımından nüfusun çoğunluğu 20-24 yaş arasındadır (TÜİK, 2023). Bunun temel nedenlerinden birisi Isparta'nın öğrenci kenti olmasıdır. Kentte yaklaşık 62.383 Yüksek Öğretim öğrencisi bulunmaktadır (YÖK, 2023).

4.2. Araştırmanın Yöntemi ve Soruları

Hazırlanan çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi 06.10.2022 tarih ve 126/12 sayılı Üniversite Etik Kurulu Onay Belgesi ile bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Çalışma, günümüzde güncel bir tartışma alanı olarak sıklıkla gündeme gelen yurttaşlık ve katılım konusunu incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Isparta nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturan Yüksek Öğretim Öğrencileri üzerinden bir saha araştırması dizayn edilmiştir. Siyasal ve yönetsel katılım mekanizmalarını tanıma ve bilme yönünden görece daha farkında olması beklenen Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (3. ve 4.sınıf) öğrencileri çalışmanın evreni olarak belirlenmiştir. Evren büyüklüğü 2022 yılında aktif olarak öğrenimine devam eden öğrenci sayısı olarak 354'dür. Bu doğrultuda, evreni temsil edebilme yeterliliğine sahip olan 217 sayısı, örneklemin alt sınırı olarak kabul edilmiştir (Baş, 2005, s. 47; Cohen, Manion ve Morrison, 2018, s. 206). Çalışmada sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu, Aldemir ve Şen (2020) tarafından yerel katılım üzerine geliştirdikleri ölçek temel alınmış ve ölçek araştırmacılar tarafından eklemeler yapılarak geliştirilmiştir. Çalışmada Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi öğrencileri üzerinden bir araştırma yapılmak istenmesindeki kasıt; yurttaşlık ve katılım konularında lisans programları kapsamında ilgili dersleri alıyor olmalarından bahisle; farkındalık seviyelerinin yüksek olduğu öngörüsüdür. Bu bağlamda araştırmada bu bölüm özelinde toplamda 222 öğrenciye ulaşılmış ve sağlıklı değerlendirilebilir anketler elde edilmiştir. Anket çalışması 2022 yılı Eylül ve Kasım ayları arasında tamamlanmıştır. Elde edilen veriler sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan SPSS programı yardımı ile analiz edilmiştir. Veri setinin güvenilirlik testi %87,8 olarak elde edilmiş olup; soru formunda kullanılan soruların katılımcılar tarafından anlaşılabilirliğini sunmaktadır. Yine veri setinin normallik testi değerleri, Skewness (çarpıklık) ,0367 ve Kurtosis (basıklık) ,002 olarak elde edilmiş olduğundan normal dağılım gösteren bir veri seti olduğu anlaşılmış ve fark testleri için parametrik testlerden t-testi kullanılmıştır.

4.3. Araştırmanın Bulguları

Çalışma kapsamında öncelikli olarak demografik bulgular sunulmuştur. Katılımcılara ait demografik bilgilerin verilmesinin ardından katılımcıların oy kullanma ve STK üyelik durumu ilişkin frekans dağılımı katılım mekanizmaları farkındalık ve katılım yurttaşlık ölçek ortalaması ait veriler gösterilmiştir.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	103	46,4
	Kadın	119	53,6
	Toplam	222	100,0
Yaş	18-21	119	53,6
	22-25	99	44,6
	26-29	4	1,8
	Toplam	222	100,0
Yaşadığı Yer	Kent	185	83,3
	Kır/Köy	37	16,7
	Toplam	222	100,0
Sınıf	3. Sınıf	123	55,4
	4. Sınıf	99	44,6
	Toplam	222	100,0

Araştırmaya katılan 222 öğrencinin %55,4'ü 3. ve %44,6'sı 4.sınıf öğrencisi olup; katılımcıların %46,4'ü erkek ve %53,6'sı kız öğrencidir. Yaş seviyesinde ise ağırlıklı olarak yükseköğretimin başladığı yaşlar olan 18 yaş üstü ağırlıktadır 18-25 yaş aralığı toplamda kütlenin %98,2'sini oluşturmaktadır. Katılımcı öğrenciler %83,3 oranında kent yerleşimlerinde yaşamaktadırlar.

Tablo 2. Oy Kullanma ve STK Üyelik Durumu

		Frekans	Yüzde
Daha Önce Oy Kullanma	Evet Kullandım	131	59,0
	Hayır Kullanmadım	91	41,0
	Toplam	222	100,0
STK Üyelik	Evet Var	24	10,8
	Hayır Yok	198	89,2
	Toplam	222	100,0

Katılımcıların ülkemizde yapılan herhangi bir seçimde oy kullanma oranları %59'dur. Oy kullanmak katılım mekanizması içinde en temel en basit ve en genel olan bir davranış türüdür. Yurttaşlık bilincinin gelişiminde ve katılımcı yurttaş olabilmek adına önemli bir yer tutar. Bu nedenle katılımcıların oy verme sürecine dahil oluşları, katılım, yurttaşlık ve katılım mekanizmaları konusunda bilinçli olmaları adına önemli bir veridir. 1987 yılında Türkiye'de genel seçimlere en yüksek katılım oranı %93,38 olarak gerçekleşmiştir. 14 Mayıs 2023 seçimleri ise 87 den sonra geçirilen son 10 seçimin 87,04 oranı ile en yüksek katılımı seçimi olarak kayıtlara geçmiştir (Euronews, 2023). Türkiye Raporu tarafından yapılan araştırmaya göre bu seçimlerde %9 oranındaki genç kararsız seçmenin (18-30 yaş) sandığa gitmediği anlaşılmaktadır. Sandığa giden genç nüfus ise %91 oranındadır (Veri Kaynağı, 2023).

Tabloda bir diğer veri katılımcıların sivil toplum kuruluşlarına üyelik durumları bilgisidir. Buna göre sivil toplum üyeliğinin gençlerde düşük seviyede olduğu görülmektedir. %10,8'nin sivil örgüt üyeliğinin olması ülkemizde sivil toplum ve sivil toplumda yer alam konusunda ciddi bir bilgi eksikliğinin de olduğunu bize sunmaktadır. Benzer bir sonuç 2021 yılı gençlik araştırmasında da kaydedilmiştir. Bu araştırma verileri de gençlerin, sadece yardım temelli kuruluşlardan oluşan bir sivil toplum algısına sahip olduklarını ve bunun da hak temelli kuruluşların gençler nezdinde görünürlüğünün az olmasına yol açtığını sunmaktadır (Ulusal Demokratik Enstitüsü, 2021).

Katılımcıların yerel katılım mekanizmalarını bilme/farkında olma durumuna yönelik sorular yöneltilerek bilip bilmedikleri sorulmuştur. Verilen cevaplara ilişkin frekans ve sayı değerlerini gösteren Tablo 3. aşağıdadır.

Tablo 3. Katılım Mekanizmaları Farkındalık

	Biliyorum		Bilmiyorum	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1. Vatandaşların Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı vardır.	219	98,6	3	1,4
2. Vatandaşlar talep, bilgi ve şikâyet için E-belediye uygulamalarından yararlanabilir.	181	81,5	41	18,5
3. Vatandaşlar yönetime katılmak, E-Devlet uygulamalarından yararlanabilir.	213	95,9	9	4,1
4. Vatandaşlar talep, bilgi ve şikâyet için Açık Kapı uygulamalarından yararlanabilir.	125	56,3	97	43,7
5. Belediyeler vatandaşların aktif katılımını sağlamak için kamuoyu yoklaması yapabilir.	189	85,1	33	14,9
6. Vatandaşların, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır.	187	84,2	35	15,8
7. Belediyelerin bilgi vermek, dilek ve şikâyetleri almak için Beyaz Masa Uygulaması vardır.	126	56,8	96	43,2
8. Vatandaşlar Kamu Denetçiliği Kurumu aracılığı ile belediyenin faaliyetlerini denetleyebilir.	125	56,3	97	43,7
9. Vatandaşlar bilgi almak, dilek ve şikâyetlerini iletebilmek için belediyenin sosyal medya hesaplarından yararlanabilir.	204	91,9	18	8,1
10. Vatandaşlar belediye hizmetleri ile ilgili görüşlerini belediyeye çeşitli yollarda iletebilir.	211	95	11	5
11. Vatandaşlar belediyeden hizmetleri yürütürken şeffaf, hesap verebilir ve katılımı sağlayıcı olmasını talep edebilir.	207	93,2	15	6,8
12. Vatandaşlar belediyeden çeşitli konularda halk toplantıları yapmasını talep edebilir.	156	70,3	66	29,7
13. Belediye kentin yönetsel aktörlerinden birisidir.	213	95,9	9	4,1
14. Belediye Meclisi vatandaşlar için kentin yönetimine katılım aracıdır.	200	90,1	22	9,9
15. Belediye Meclisi toplantıları halka açıktır.	168	75,7	54	24,3
16. İl Özel İdaresi/İl Genel Meclisi kentin yönetsel aktörlerinden birisidir.	203	91,4	19	8,6
17. İl Genel Meclisi vatandaşlar için kentin yönetime katılım aracıdır.	182	82	40	18
18. İl Genel Meclisi toplantıları halka açıktır.	138	62,2	84	37,8
19. Kent konseyi kentin yönetsel aktörlerinden birisidir.	189	85,1	42	18,9
20. Vatandaşlar için kent konseyi kentin yönetimine katılım aracıdır.	180	81,1	42	18,9
21. Yerel düzeyde katılımı artırmak için kent konseyi faaliyet göstermektedir.	188	84,7	34	15,3
22. Muhtarlar sorunlarının çözümünde müşterek istek ve taleplerini dikkate alırlar.	212	95,5	10	4,5

Öğrencilerin kentin yönetsel birimleri ve bu birimlere dair vatandaşların katılım haklarına dair bilgi düzeyini gösteren tablodan anlaşılan veriler şöyledir.

- Genel olarak öğrenciler vatandaş olarak bilgi edinme hakkını ve yolunu biliyorlar.
- Belediye yönetimi için, kent sakinlerinin dilek ve şikâyetlerini iletebileceklerini, hizmetlerden yararlanma hakları olduğunu ve belediyenin de kamuoyu yoklaması ile halkın fikirlerini zaman zaman aldıkları bilgisine hakimlerken; beyaz masa uygulaması ve kamu denetçiliği kurumu yoluyla vatandaşın belediye üzerindeki denetim sürecine dahil olduğu bilgisi tüm öğrenciler genelinde hakim olunan bir bilgi olarak görülmemiştir.
- Belediyenin mahalli idare birimi olarak kent yönetim aktörü olduğunu, Meclisine vatandaş katılımının açık olduğunu ve bu nedenle de vatandaş açısından Meclis toplantılarını bir katılım yolu olarak bildikleri anlaşılmaktadır.
- Yine kentin diğer mahalli birimi olan İl Özel İdaresi için de kentin yönetsel aktörü olduğunu ve Meclisi ile vatandaş katılımı yolu sunduğunu bilirken; Meclis toplantılarının halka açık olduğu bilgisinin genel olarak paylaşılmamış olması, kent aktörü olarak öncelikli biçimde belediyenin algılanıyor olduğunu ve yerel seçimle meclisin halk tarafından belirlenmesi ile halkın katılımı arasında ilişki kurduklarını düşündürmektedir.

Zira Belediye meclisinin halka açık toplantı geleneğini bilen öğrenciler, İl Genel Meclisinde de aynı durumun olduğu bilgisini ilgili ders içinde öğrenirler.

- Son olarak öğrencilerin Kent Konseyini bildikleri görülmektedir. Genel eğilim, Kent Konseyinin katılım aracı olarak görülmesi ve bu katılımı arttıracak birim olarak da algılanıyor olmasıdır.

Tablo 4. Katılım Yurttaşlık Ölçek Ortalama

	Ortalama
1. Yerel yöneticiler halkın görüşlerine başvurmalıdır.	4,50
2. Yerel yöneticiler sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapmalıdır.	4,34
3. Kent Konseyi kararları yerel politika yapım süreçlerinde dikkate alınmalıdır.	4,48
4. Belediye işlettiği süreçleri şeffaf yürütmelidir.	4,72
5. Yerel yöneticiler vatandaşlarla fikir alışverişine ve iş birliğine açık olmalıdır.	4,70
6. Kent Konseyi toplantılarını takip ederim.	2,11
7. Kent Konseyi'nde alınan kararları takip ederim.	2,27
8. Yaşadığım yerin kent yaşamına ilişkin gündemini takip ederim.	3,73
9. Yerel basını takip ederim.	3,78
10. Belediye Meclisi toplantılarını takip ederim.	2,37
11. Belediyenin stratejik planını incelerim.	2,53
12. Belediyenin yıllık bütçe görüşmelerini takip ederim.	2,27
13. Belediye bütçesini incelerim.	2,32
14. Belediye ile uyumsuzluk yaşarsam hukuki yollara başvurmayı düşünürüm.	3,43
15. Yaşadığım kentte faaliyette olan yerel inisiyatiflere üye olurum.	2,23
16. Yaşadığım yerde belediyenin icraatlarına ilişkin karşılaştığım sorunları dile getiririm.	3,71
17. Yaşadığım yerde belediyenin icraatlarına ilişkin beğendiğim politikaları dile getiririm.	3,75
18. Beyaz Masa, CİMER, Çağrı Merkezi vb. yolları gerektiğinde kullanırım.	4,00
Toplamın Ortalaması	3,40

Araştırmaya katılan öğrencilerin katılımcı yurttaşlık eğilimlerine bakılmak istenmiş ve bu yönde 18 ifadenin yer aldığı Tablo 4'da gösterilen ölçek kullanılmıştır. Ölçek ifadelerine göre; hiç katılmıyorum-hiçbir zaman (1) ile tamamen katılıyorum-her zaman (5) biçiminde derecelendirilmiştir. İfadelerin genel ortalaması 3,40 olup, kısmen-orta düzey seviyesindedir. Tabloyu her bir ifade boyutunda değerlendirdiğimizde şu tespitler yapılabilir;

- Yerel yöneticilerin, kamusal hizmet üretirken ve sunarken, halkın ve sivil toplumun görüşlerini; kent konseyinin de kararlarını dikkate alması gerektiği tutumunu yaklaşık 4,5 ortalama değer ile (katılıyorum) ifade etmişlerdir.
- Belediyenin şeffaf yönetilmesi (bilgiye erişim, bilgi paylaşımı, halk katılımı) katılımcıların yine arzu ettiği bir eğilim olarak çıkarken; kent içinde yönetişimin de hayata geçirilmesi eğilimleri/beklentileri görülmektedir.
- Son olarak yüksek düzey olumlu tutum gösterdikleri ifade, denetim mekanizmaları üzerine olmuştur. Bu sonuç da katılımcıların olumsuz bir durum karşısında idari yollar ve başvuru süreçlerini bildiklerini bize sunmaktadır. Bu sonuç katılımcı yurttaşlık için sorumlu vatandaş olabildiklerini de düşündürmektedir.
- Tablodan anlaşılan ve katılımcıların katılmadıkları durumlar daha ziyade teknik bilgiye erişimdir. 6,7,10, 11, 12 ve 13. ifadeler (olumsuz tutum-2 ortalama seviyesinde) belediyenin plan, bütçe verileri ve bunların şekillendiği meclis toplantılarının ve kent konseyi toplantılarının katılımcılar için tercih edilen bir bilgilendirme ve denetleme aracı olmadığı anlaşılmaktadır.
- Belediyeye dair olumlu olumsuz görüşlerini sözlü beyan etmeyi çok tercih etmedikleri anlaşılan katılımcılar (16 ve 17. ifadeler- 3 ortalama değerinde), kentin yerel gündemini de takip etme/farkında olma eğilimine de yine kısmen sahip oldukları görülmektedir.

- Son olarak tabloda önemli bir bulgu sivil topluma dahil olma ile ilişkilidir. Geçlerin sivil toplum örgütlerine üye olma bu platformlarda toplumsal yaşama aktif katılma konusunda çekimser oldukları anlaşılmaktadır.

Son olarak katılımcı yurttaşlık eğilimi, cinsiyet, yaşanılan yer (kent/kır) ve sivil toplum üyeliği değişkenlerine göre farklılık olup olmadığına t testi ile bakılmış ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

T testi istatistiği p değerleri cinsiyet için 0,126; yaşanılan yer için 0,489 ve sivil toplum üyeliği için, 083 > 0,005 olarak ölçümlenmiştir. Bu durumda kadın ya da erkek olmak, kırdan ya da kentte yaşamak ve sivil toplum üyeliğine sahip olmak/olmamak faktörleri; öğrencilerin katılımcı yurttaşlık eğilimi göstermelerinde farklılık yaratmamaktadır.

5. SONUÇ

Yurttaşlık genel olarak belirli bir ülkenin üyesi olma durumu ve buna bağlı hak ve sorumluluklarının bütünü olarak ifade edilmektedir. Yurttaşlık günümüzde aktif ve pasif olarak iki türlü kategorize edilmiştir. Birincisi temelde devlete karşı görev ve sorumluluklara dayalı pasif vatandaşlık; ikincisi ise sorumluluklarını ve haklarını bilen, gerektiğinde bu hakları arayabilen bireyleri temel alan aktif vatandaşlık anlayışıdır. Ancak vatandaşlık pasif hukuki statüden çok daha fazlasıdır. Vatandaşlık, bir topluluğa veya millete ait olma duygusunu ve ortak bir kimliği ve aynı zamanda o topluluğa aktif olarak katılma taahhüdünü kapsamaktadır. Bu nedenle katılım, kişinin topluluğuyla ilişki kurmayı ve ona katkıda bulunmayı içerdiğinden vatandaşlığın temel bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Bundan dolayı yerel katılım yurttaşlığın önemli bir yönüdür. Toplumla ilişkiler kurmak, zaman ve kaynak katkısında bulunmak ve karar alma süreçlerine katılmak bunun bir parçasıdır. Öte yandan, vatandaşlar olarak yerel katılım sadece insanlar için değil, aynı zamanda daha iyi, daha dirençli toplumlar inşa etmek için de kritik öneme sahiptir. Vatandaşların yerel sorunların sorumluluğunu üstlenmeleri ve toplumlarıyla ilgili olduklarında çözümler bulmak için işbirliği yapmaları daha olasıdır. Etkili bir yerel halk katılımının hedefleri arasında toplumun ihtiyaçlarına uygun kararlar almak, şeffaf bir yönetim tarzı uygulamak, vatandaşların bilgisini artırmak ve yerel demokrasiyi teşvik etmek yer almaktadır.

Bireylerin katılım sosyo-ekonomik bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bireyin kontrolü dışında olan bu unsurların katılım eylemi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Literatürde sosyo-ekonomik değişkenlerden yaş ve eğitim durumunun katılım düzeyini etkisi incelemiş ve farklı bulgulara ulaşmıştır. Bazı çalışmalar özellikle gençlerde katılım düzeyini daha fazla olduğunu yönünde tespitler yaparken; bazı çalışmalarda bu durumun aksi yönünde bulguları ortaya koymuştur. Aynı zamanda eğitim düzeyinin artmasının katılım düzeyini olumlu ya da olumsuz etkilediğine dair çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Hazırlanan çalışma literatürdeki bu tartışmalı konuyu katılım hakkının bilinirliği ve kullanımı yurttaşlık bağlamıyla inceleyerek katkı sağlamayı amaçlamıştır. Çalışma bu yönüyle bir saha araştırmasını içerecek biçimde kurgulanmış ve hedef evren olarak da üniversite öğrencileri seçilmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden anket metodu kullanılarak Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi öğrencileri üzerinden Türkiye’de yerel katılım mekanizmalarına yönelik algıları ve davranışları incelenmiştir. 222 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre araştırma özelinde ön plana çıkan sonuçlar şu şekildedir;

- Çalışmada en temel katılım yöntemi olan oy kullanma düzeyinin genç ve eğitimli bireyler arasında düşük olduğu (%59) sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye genelinde gençlerin oy kullanma durumları ile bu sonuç oranlandığında (%91), siyaset bilimi eğitiminin alındığı bölüm örneğinde gençlerin katılımı sınırlı olduğu söylenebilir.
- Araştırma kapsamında katılımcıların çoğu yerel yönetimden sorumlu kişilerin STK ile işbirliği yapması gerektiğini belirtmesine rağmen (ortalama değeri 4,34 katılıyorum seviyesinde); katılımcıların büyük bir bölümünün (%89,2) herhangi bir STK üyeliğinin olmadığı tespit edilmiştir. Katılım davranışının sadece siyaset alanında değil; sivil alanda da oldukça yetersiz olduğu görülmüştür.
- Katılımcıların belediyelerin hizmetleri ve faaliyetleri hakkında; plan, bütçe verileri ve bu şekilde belediye ve kent konseylerine katılım gibi yöntemlerle *bilgi edinme ya da denetleme yöntemini* tercih etmedikleri görülmüştür.
- Katılımcıların genel olarak vatandaşların bilgi edinme hakkını ve yolunu bildikleri görülmektedir. Katılımcıların önemli bir kesiminin bilgi edinme ve denetleme yöntemlerinden açık kapı, beyaz masa ve kamu denetçiliği gibi yöntemleri bilmediği (%43 seviyelerinde bilmiyorum yanıtları ile) anlaşılmıştır.

- Katılımcılar gerek belediyenin gerekse de il özel idaresinin kamusal hizmet üretirken ve sunarken, halkın ve sivil toplumun görüşlerini; kent konseyinin kararlarını dikkate alması gerektiğini düşünürken; aynı zamanda kendilerinin de bu yollarla katılım sağlayabileceklerinin farkında olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların cinsiyetleri, kırdı ya da kentte yaşamaları ve sivil toplum üyeliğine sahip olup olmadıkları yurttaşlık eğilimlerinde farklılık yaratmamıştır.

Araştırma bulguları, çalışmanın evreni ile sınırlıdır. Araştırma mikro bir evrenle kısıtlı olmasına karşın; siyaset, katılım, temsil, yurttaşlık gibi konuların lisans düzeyinde eğitimini alan öğrencilerin katılım konusunda daha etkin olmaları beklenirken; sonuçların bu yönde olmayışı konunun farklı örneklerde tekrarlanması gerekliliğini sunmaktadır. Literatürde de değinildiği üzere; yurttaşlığın aktif olarak tanımlanan biçiminde, bir topluluğa veya ulusa ait olma duygusunu, paylaşılan bir kimliği ve aktif katılma davranışı yer alıyorsa; katılma davranışlarının da oy verme davranışından farklı düzey ve biçimlerde yapıyor olması da beklenen bir durumdur.

Sonuç olarak, gençlerin (öğrencilerin) yerel katılım mekanizmalarını bilme, kullanma ve farkındalık düzeylerinin yeterli olmadığı görülen bu çalışmada, katılıma dair ilgisiz ve pasif olmalarının, gençlerin eğitim hayatlarının sorumlulukları ve ekonomik ve istihdama dair belirsizliklerin yer aldığı gelecek kaygılarından beslendiği düşünülmektedir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

- Akkoç, A. (2014). Yunan demokrasisinin kavramsal yönü ve toplumsal arka planı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 31-42.
- Aldemir, C. ve Şen, E. (2020). Yerel katılım ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 34(4),1473-1490. <https://doi.org/10.16951/atauniiibd.760978>
- Anadolu Ajansı. (2016). *Türkiye'nin en yaşanabilir şehirleri*. <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/turkiyenin-en-yasanabilir-sehirleri/509112> adresinden 20 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- ARI. (2001). *Türk gençliği ve katılım katıl ve geleceğini yarat*. ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği Yayınları.
- Arnstein, S. (1969). A ladder of citizen participation, *Journal of the American Institute of Planners*, 35, 216-224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Avrupa Konseyi. (2008). *Manifesto for a new urbanity*. <https://rm.coe.int/urban-charter-ii-manifesto-for-a-new-urbanity-publication-a5-58-pages-/168095e1d5> 20 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Avrupa Konseyi. (2014). *Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı*. <https://rm.coe.int/booklet-european-charter-of-local-self-government-turkish-version/168071b67b> 20 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Avrupa Konseyi. (2023). *Structures and procedures for awarding the european label*. <https://rm.coe.int/1680746f16> 20 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Baş, T. (2005). *Anket nasıl hazırlanır? Anket nasıl uygulanır? Anket nasıl değerlendirilir?*. Seçkin Yayıncılık.
- Baykal, D. (1970). *Siyasal katılma: Bir davranış incelemesi*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını.

- Bayraktar, S. U., Kurt, H. ve Yılmaz, B. (2010). Yerel siyasetin bir bilinmeyişi: Kamuoyunda Mersin İl Genel Meclisi, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 19(2), 29-61.
- Belediye Kanunu. (2005). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>
- Bilgi Edinme Hakkı Kanunu. (2003). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4982.pdf>
- Cansever, N. (2018). Siyaset bilimi ve kamu yönetimi eğitiminin siyasal ilgi ve katılıma etkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi örneği, *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, (Özel Sayı), 74-93.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2018). *Research methods in education*. Routledge
- Çukurçayır, M. A. (2004). *Siyasal katılım ve yerel demokrasi*. Konya Çizgi Kitabevi.
- Desforges, L. (2004). The formation of global citizenship: "International non-governmental organization in Britain". *Political Geography*, 23(5), 549-569.
- Dirlik, Ü. Ö. ve Yavuzçehre Savaş, P. (2023). Kentsel mekânda katılımın kentlilik bilincine etkisi: Denizli kenti örneği, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 110-126. <https://doi.org/10.33707/akuiibfd.1287673>
- Düzenli, K. (2020). *Yurttaşlığın tarihsel dönüşümü ve Türkiye'de yurttaşlık*. [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Emre Özer, Y. (2011). Gençlerin toplumsal yaşama katılımı ve yerel yönetimlerin rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(1), 43-65.
- Eroğlu, T. (2006). Yönetime katılım biçimleri ve yerel yönetimlerde demokratik mekanizmalar. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6(11), 191-206.
- Euronews. (2023). *Cumhurbaşkanı seçimi: 28 Mayıs'ta katılım oranı kaç, kaç geçersiz oy çıktı? 14 Mayıs'ta durum ne?*. <https://tr.euronews.com/2023/05/28/cumhurbaskani-secimi-28-mayista-katilim-orani-kac-kac-gecersiz-oy-cikti-14-mayista-durum-n> 20 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Görün, M. (2006). Yerel demokrasi ve katılım: İzmir, Konya ve Ağrı il genel meclis üyeleri üzerinde bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 159-183.
- Göymen, K. (1999). Türk yerel yönetiminde katılımçılığın evrimi. *Amme İdare Dergisi*, 31(4), 67-83.
- Güngör, M. (2017). Bir kimlik inşası olarak ulus-devlet yurttaşlığı ve yurttaşlık kavramının dönüşümü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 438-464.
- Güven, A. (2016). Kent, kentleşme ve kentsel yönetim ihtiyacı. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*, 4(1), 21-30.
- Heater, D. (2007). *Yurttaşlığın kısa tarihi*. (M. Delikara Üst, Çev.). İmge Kitabevi Yayınları.
- Huntington, S. P. ve Dominguez, J. I. (1975). *Siyasal gelişme*. Siyasal İlimler Derneği Yayınları.
- İHA. (2022). *En mutlu il Isparta*. <https://www.iha.com.tr/isparta-haberleri/en-mutlu-ilisparta-3897336/> adresinden 06 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- İl Özel İdaresi Kanunu. (2005). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5302.pdf>

- İstanbul Bilgi Üniversitesi. (2023). *Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesi*. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/122-kadnlara-kars-her-turlu-ayrmlgn-onlenmesi-sozlesmesi/> 20 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Keleş, R. ve Mengi, A. (2017). *Kent hukuku*. İmge Kitabevi.
- Kışlalı, A. T. (1987). *Siyaset bilimi*. Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu.
- Kiriş, H. M. (2018). Düünden yarına kent, siyaset, vatandaş. N. Negiz, H. Gül ve A. Mutlu (Ed.), *Kent, yönetim ve kültür: Kent yaşamında insan içinde* (s. 1-22). LAP Lambert Academic Publishing.
- Kourvertariz, G. A. ve Dobratz, B. A. (2004). Siyaset sosyolojisine giriş. M. Sağır ve S. Akıllı (Ed.), *Siyaset sosyolojisi yazıları içinde* (s. 53-122). Siyasal Kitabevi.
- Lipset, S. M. (1986). *Siyasal insan*. Teori Yayınları.
- Negiz, N. (2017). Kentlerin tarihsel sürdürülebilirliğinde kültürel miras: Önemi ve değeri üzerine düşünmek. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 159-172.
- Öztekin, A. (2016). *Siyaset bilimine giriş*. Siyasal Kitabevi.
- Özyurt, C. (2010). Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım davranışları: 29 Mart 2009 yerel seçimleri, Balıkesir örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 289-320.
- Rousseau, J. J. (2021). *Toplum sözleşmesi*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2017). *İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması SEGE-2017*. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü Yayını.
- Sarıbay, A.Y. (1998). *Siyasal sosyoloji*. Der Yayınları.
- Saylam, A. (2020). Türk kamu yönetiminde merkezi düzeyde e-katılım: Bakanlıkların web siteleri üzerinden bir araştırma, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 41, 23-37. <https://doi.org/10.30794/pausbed.726295>
- Sevinç, H. (2021). Antik Yunan'da siyasal yapı ve Aristo ile Platon özelinde siyasal düşünüş. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 7(2), 209-223.
- Sobacı, Z. M. (2014). *İdari reform ve politika transferi*. Dora Yayınları.
- Şahbudak, E. (2010). *Yurttaşlık bilincin: C. Ü. öğretim üyeleri örneğinde* [Doktora Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi.
- T.C. İçişleri Bakanlığı. (2022). *Açık kapı*. <https://www.acikkapi.gov.tr/> 20 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Talaşlı, G. (1996). *Siyaset çıkmazında kadın*. Ümit Yayıncılık.
- Temizel, M. (2012). *Türkiye'de seçmen davranışlarında sosyo-psikolojik, kültürel ve dinsel faktörlerin rolü: Kuramsal ve ampirik bir çalışma* [Doktora Tezi], Selçuk Üniversitesi.
- Tuğaç, Ç. (2020). Avrupa Kentsel Şartı'ndan Avrupa Yeşil Sözleşmesi'ne: Avrupa'da kentsel politikaların gelişim süreci ve geleceği, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 19(1), 225-267.
- Turan, İ. (1986). *Siyasal sistem ve siyasal davranış*. Der Yayınları.

- TÜİK. (2015). *İllerde yaşam endeksi*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İllerde-Yasam-Endeksi-2015-24561> 20 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- TÜİK. (2023). *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları*. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> 20 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Uçar Kocaoğlu, B. (2017). Vatandaş katılımı sürecinin tasarımı, *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 6(2), 42-61.
- Ulusal Demokratik Enstitüsü. (2021). *Gençlerin politik tercihleri araştırması raporu*. Ulusal Demokrasi Enstitüsü.
- UN. (2023). *Universal declaration of human rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> 05 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- UN. (2023a). *International covenant on civil and political rights*. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights> 05 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- UN. (2023b). *United nations conference on environment and development, Rio de Janeiro, Brazil, 3-14 June 1992*. <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992> 05 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- UNCEP. (1992). *Agenda 21*. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> 05 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- UNECE. (1998). *Convention on access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters*. <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf> 05 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- UNFPA. (2023). *Kentli hakları el kitabı*. https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/kentli_haklari_el_kitabi_1.pdf 05 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Uysal, B. (1981). Siyasal Otorite Laiklik ve Katılım. *Amme İdare Dergisi*, 14(4), 61-74.
- Veri Kaynağı. (2023). *Türkiye genel seçimlerine katılım oranları*. <https://www.verikaynagi.com/grafik/turkiye-genel-secimlerine-katilim-oranlari/> 05 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- White, S. C. (1996). Depoliticizing development: The uses and abuses of participation, *Development in Practice*, 6(1), 6-15.
- Wilcox, D. (2003). *The guide to effective participation*. http://phobos.ramapo.edu/~vasishth/Readings/Wilcox-Guide_To_Effective_Participation.pdf 05 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.
- YÖK. (2023). *Öğrenin düzeyine göre öğrencisi sayısı*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> 05 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Zenginkuzucu, D. M. (1998). *Patterns of political participation in-Post 1980 Turkey* [Yüksek Lisans Tezi]. Boğaziçi Üniversitesi.